

13.3.2026

Satakunnan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle asiassa HE 2/2026

Satakunnan hyvinvointialue katsoo, että voimassa oleva sidosyksikkösääntely sekä sen oikeuskäytännössä vakiintunut tulkinta ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonta muodostavat kokonaisuuden, joka ohjaa sidosyksiköiden käyttöä pääosin tarkoituksenmukaisella tavalla. Lakiesityksessä ehdotettu vähimmäisomistusvaatimus ei hyvinvointialueen näkemyksen mukaan ole tarkoituksenmukainen eikä käytännössä kannattavasti toteuttamiskelpoinen. Vaatimuksella tiedetään olevan useita haitallisia seurauksia, kun taas siitä mahdollisesti saatavat hyödyt jäävät epävarmoiksi ja joidenkin arvioiden mukaan jopa epätodennäköisiksi.

Ehdotetulla muutoksella tavoitellaan hallitusohjelman mukaisesti merkittäviä säästöjä julkiselle sektorille. Saatavilla olevien selvitysten perusteella vaikutus voi kuitenkin olla päinvastainen. Esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen mukaan muutos saattaisi pikemminkin lisätä kustannuksia ja siten heikentää julkisen sektorin kustannustehokkuutta. Myöskään hallitusohjelmassa esitetty tavoite tehokkuuden parantamisesta ei tämän perusteella näyttäisi toteutuvan.

Muutos ei myöskään merkittävästi lisää kilpailua markkinoilla. Sidosyksiköt kilpailuttavat jo nykyisin pääasiallisesti ja hankintalain mukaisesti omistajilleen tuottamiensa palvelujen hankinnat markkinoilta. Lisäksi suurimmat organisaatiot voivat edelleen hyödyntää sidosyksikköratkaisuja tai vaihtoehtoisesti ottaa palveluja omaan tuotantoonsa. Näin ollen sidosyksikkötoiminnan rajoittaminen ei välttämättä lisää markkinoille avautuvaa liiketoimintaa siinä määrin kuin esityksessä on oletettu.

Hallitusohjelmassa korostettu huoltovarmuuden huomioiminen hankinnoissa ei myöskään esityksen myötä vahvistu. Päinvastoin vähimmäisomistusvaatimus voi rajoittaa hankintayksiköiden mahdollisuuksia tehdä toimintojen järjestämistä koskevia ratkaisuja huoltovarmuuden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Hankintayksiköillä tulisi olla riittävä mahdollisuus itse määritellä, miten niiden toiminta järjestetään. Hyvinvointialueiden yleisesti tiedossa olevan haastavan talous- ja resurssitilanteen vuoksi niiden tulisi pystyä valitsemaan tarkoituksenmukaiset toimintatavat muun muassa kustannusten ja kustannustehokkuuden perusteella, eikä ehdotetun säännöksen rajoittamana.

Hyvinvointialueiden tulee voida tehdä järjestämistä koskevia ratkaisuja myös turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Hankintayksiköiden on voitava tunnistaa toimintansa kannalta kriittiset palvelut ja toiminnot, joiden toteutuksen tulee pysyä hallinnassa ja joiden osalta esimerkiksi ulkomaisten toimijoiden merkittävä osallisuus saattaa muodostaa riskejä. Sidosyksikkö on omistajilleen strateginen ja pitkäaikainen kumppani, joka osaltaan vastaa palvelukokonaisuuksien toimivuudesta, jatkuvuudesta sekä huoltovarmuuden turvaamisesta. Tässä mielessä ehdotettu muutos voi heikentää hankintayksiköiden mahdollisuuksia varautumiseen ja toimintojen

jatkuvuuden turvaamiseen, sillä markkinoilla vastaavan tasoinen pitkäjänteinen järjestely ei kaikissa tilanteissa ole mahdollinen, ja palvelujen hinnat voivat samalla nousta.

Sidosyksiköihin liittyy lisäksi hankintayksiköille merkittävää markkinatuntemusta ja substanssiosaamista. Ne muun muassa toteuttavat kilpailutuksia omistajiensa puolesta. Sidosyksikkötoiminnan keskeisiä hyötyjä ovat esimerkiksi volyymietujen saavuttaminen, toiminnan tehostaminen sekä toimintatapojen yhtenäistäminen. Samalla voidaan välttää eri hankintayksiköiden päällekkäisiä prosesseja ja parantaa yhteisesti tuotettujen palvelujen laatua.

Sidosyksikkötoimintaa arvioitaessa on myös syytä huomata, ettei kyse ole markkinoiden ulkopuolisesta toiminnasta. Käytännössä sidosyksiköt kilpailuttavat jo nykyisin suuren osan tuottamistaan palveluista hankintalain mukaisesti markkinoilta. Siten sidosyksikkötoiminnan mahdollinen päättymisen ei tarkoittaisi sitä, että kaikki näihin liittyvät toiminnot siirtyisivät uutena markkinoille. Ne ovat jo pitkälti markkinoilla, mutta kilpailuttajana toimii sidosyksikkö hankintayksikön sijaan. Se, ettei hankintayksikkö itse toteuta kilpailutusta, ei tarkoita sitä, etteikö kyseinen palvelu olisi jo markkinoilla kilpailutettu. Joissakin sidosyksiköissä jopa noin 90 prosenttia palveluista hankitaan markkinoilta, jolloin markkinoille vapautuva uusi osuus voisi olla enimmillään noin kymmenen prosenttia.

Ehdotettu vähimmäisomistusvaatimus ei myöskään riittävästi huomioi hankintayksiköiden ja sidosyksiköiden keskinäistä erilaisuutta. Hankintayksiköt ovat kooltaan ja rakenteeltaan erilaisia, ja sidosyksiköissä voi perustellusti olla monenlaisia omistusosuuksia ja omistusrakenteita. Muutos johtaisi helposti tilanteeseen, jossa omistusrakenne jakautuisi käytännön toiminnan kannalta epätarkoituksenmukaisesti. Lisäksi on mahdollista, että pienemmät hankintayksiköt jäisivät kokonaan sidosyksikköyhteistyön ulkopuolelle. Tämä puolestaan vaikeuttaisi hankintayksiköiden välistä yhteistyötä ja vähentäisi siitä saatavia hyötyjä. Joissakin tilanteissa seurauksena voisi olla myös sidosyksiköiden toiminnan päättymisen, mikä tarkoittaisi osaamisen hajautumista ja sirpaloitumista.

Vähimmäisomistusvaatimuksen sijaan laissa voitaisiin vaihtoehtoisesti säätää esimerkiksi siitä, että kullakin rajoituksen kohteena olevalla sidosyksiköllä olisi enintään kymmenen omistajaa. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan tällainen ratkaisu voisi olla määräysvallan toteutumisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisempi ja samalla mahdollistaisi paremmin sellaisen yhteistyön, joka on sekä kannustavaa että kilpailua vääristämätöntä.

13.3.2026

Tero Mäkiranta
hyvinvointialuejohtaja

Juha-Pekka Heikkonen
hankinta- ja logistiikkajohtaja